

STENOGRAFSKE BELEŠKE

SENATA

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

GODINA 6

BEOGRAD, 1937 GODINE

KNJIGA I

IV REDOVNI SASTANAK

SENATA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

DRŽAN 9 MARTA 1937 GODINE U BEOGRADU

Pretsedavao:

Pretsednik

DR. ŽELIMIR MAŽURANIĆ

Sekretar.

DR. ĐURA KOTUR

Prisutni su g. g. Ministri: Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova dr. Milan M. Stojadinović, Ministar unutrašnjih poslova dr. Anton Korošec, Ministar saobraćaja dr. Mehmed Spaho, Ministar pravde dr. Nikola Subotić, Ministar trgovine i industrije dr. Milan Vrbanić.

Početak u 10 časova.

SADRŽAJ:

1. — Čitanje i usvojenje zapisnika III redovnog sastanka;

2. — Čitanje i usvojenje izveštaja Verifikacionog odbora o verifikaciji mandata senatora g. g. Jordana Cvetkovića i Vida Đureteka;

3. — Molba za bolovanje senatora g. Atanasija Šole;

4. — Odgovor g. Predsednika Senata na pitanje senatora g. Milutina Dragovića;

5. — Dnevni red: 1) Izbor odbora za proučavanje predloga Trgovačkog zakona od 11 članova i 11 zamenika; 2) izbor odbora za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim konvencijama i sporazumima od 11 članova i 11 zamenika.

Govornici: Predsednik dr. Želimir Mažuranić, Milutin Dragović, Jovan Banjanin.

Predsednik dr. Želimir Mažuranić: Gospodo senatori, otvaram IV redovni sastanak Senata. Molim g. sekretara da pročita zapisnik prošle sednice.

Sekretar dr. Đura Kotur pročita zapisnik III redovnog sastanka.

Predsednik dr. Želimir Mažuranić: Ima li kakve primedbe na ovaj zapisnik? (Nema.) Primedaba nema, zapisnik se overava.

Gospodo senatori, pre prelaza na dnevni red, čast mi je saopštiti da su stigli izveštaji Verifikacionog odbora i molim g. sekretara da ih pročita.

Sekretar dr. Đura Kotur (čita):

SENATU KRALJEVINE JUGOSLAVIJE,

Verifikacioni odbor primio je preko Predsedništva Senata izveštaj o smrti senatora **Božidara Milićevića**, koji je preminuo u Beogradu na dan 25 oktobra 1936 godine.

Po proučenju izbornih akata od 3 februara 1935 godine za izbor senatora izborne jedinice Moravske banovine, Verifikacioni odbor utvrdio je, da na mesto preminulog senatora **Božidara Milićevića**, sa kandidatske liste Velimira Popovića, biv. ministra unutrašnjih poslova, dolazi za senatora drugi zamenik sa liste g. **Jordan Cvetković**, industrijalac iz Niša.

Saopštavajući prednje, Verifikacionom odboru čast je predložiti Senatu, da na mesto preminulog senatora **Božidara Milićevića**, sa liste g. Velimira Popovića za izbor senatora izborne jedinice Moravske banovine, izvoli pozvati za senatora g. **Jordana Cvetkovića**, industrijalca iz Niša.

8 marta 1937 god.

Beograd.

Sekretar,
D. Đerić, s. r.

Predsednik

Verifikacionog odbora,
Vilović, s. r.

Članovi:

Stevan Mihaldžić, s. r.

Dr. Karamehmedović, s. r.

Lazar J. Anić, s. r.

Dr. V. Glušac, s. r.

SENATU KRALJEVINE JUGOSLAVIJE,

Verifikacioni odbor primio je preko Predsedništva Senata izveštaj o smrti senatora dr. **Mirka Crkvenca**, koji je preminuo na dan 18 novembra 1936 godine u Zagrebu.

Po proučenju izbornih akata od 3 februara 1935 godine za izbor senatora izborne jedinice Savske banovine, Verifikacioni odbor utvrdio je, da na mesto preminulog senatora dr. **Mirka Crkvenca**, sa kandidatske liste senatora g. dr. **Josipa Nemeca**, dolazi za senatora drugi zamenik sa liste g. **Vid Đuretek**, posednik i banski većnik, Vrapče.

Saopštavajući prednje, Verifikacionom odboru je čast predložiti Senatu, da na mesto preminulog senatora dr. **Mirka Crkvenca**, sa liste senatora g. dr. **Josipa Nemeca** za izbor senatora izborne jedinice Savske banovine, izvoli pozvati za senatora g. **Vida Đureteka**, posednika i banskog većnika iz Vrapča.

8 marta 1937 god.

Beograd.
Sekretar,
D. Đerić, s. r.

Predsednik
Verifikacionog odbora
Vilović, s. r.

Članovi:

Stevan Mihaldžić, s. r.
Dr. Karamehmedović, s. r.
Lazar J. Anić, s. r.
Dr. V. Glušac, s. r.

Predsednik dr. Želimir Mažuranić: Prima li Senat ove pročitane izveštaje? (Prima.) Konstatujem da je Senat primio oba pročitana izveštaja i prema tome oglašujem da su verifikirani mandati g. **Jordana Cvetkovića**, industrijalca iz Niša i g. **Vida Đureteka**, posednika i banskog većnika iz Vrapča.

Predsedništvo će pozvati obojicu gospode radi polaganja zakletve i vršenja senatorske dužnosti.

Imam da saopštim gospodi senatorima da je stigla molba g. **Atanasija Šole** za bolovanje. Molim g. sekretara da pročita molbu g. **Atanasija Šole**.

Sekretar dr. Đura Kotur (čita): Senator g. **Atanasije Šola** moli Senat da mu izvoli odobriti tri nedelje odsustva radi lečenja.

Predsednik dr. Želimir Mažuranić: Odobrava li Senat traženo bolovanje? (Odobrava.) Objavljujem da je Senat odobrio bolovanje g. **Atanasiju Šoli**.

Gospodo, pre prelaza na dnevni red imam da saopštim još i to da je na Predsedništvo Senata stigao upit g. **Milutina Dragovića**. Upit glasi ovako: „U smislu člana 49 Zakona o poslovnom redu u Senatu, čast mi je izvestiti Gospodina Predsednika, da ću na prvom sednici Senata uputiti usmeno pitanje o autoritetu i vršenju dužnosti Predsedništva Senata.”

Pre nego što dam odgovor, molim g. senatora da se izjasni kakav je njegov upit.

Milutin Dragović: U smislu propisa čl. 49 Zakona o poslovnom redu u Senatu, ja sam g. Predsednika pismeno izvestio o mom pitanju. Poznato je Gospodinu Predsedniku i celom Senatu, da je Senat u prvom svom sastanku od 20 oktobra izvršio izbor Predsedništva Senata. Svi znamo da su za vreme toga izbora postojale dve liste predložene za časništvo Predsedništva Senata. Jedna lista je bila predložena od strane Kluba, na čijem je čelu stajala Vaša ličnost, Gospodine Predsedniče, sa potpredsednikom g. dr. **Hamdijom Karamehmedovićem**. Drugu listu je predložio Klub Jugoslovenske nacionalne stranke na čelu sa predsednikom g. dr. **Tomašićem**, g. dr. **Uro-**

šem Kruljem i g. dr. **Miroslavom Plojem**. Znamo da se Vlada svim sredstvima trudila i da je radila da pobedi lista Radnog kluba za Predsedništvo Senata, i tako je i bilo, blagodareći nedisciplinovanosti članova Radnog kluba senatora. Naš kandidat g. dr. **Miroslav Ploj** dobio je tri glasa više nego što je raspolagao Klub. Posle svršenog glasanja Klub je imao sednicu i na toj sednici g. dr. **Miroslav Ploj** izjavio je da stavlja na raspoloženje Klubu svoj položaj Potpredsednika i da će podneti ostavku, ako se Klub sa tim slaže. Klub je na to odgovorio da on, sve dotle dok je član toga kluba i uživa poverenje kluba, može ostati na tome položaju kao potpredsednik Senata.

Gospodine Predsedniče, Vi ste sigurno pre nekoliko dana čitali u novinama da je g. dr. **Ploj** izjavio da ga je pripadnost ranijoj partiji sprečavala u njegovom političkom radu i sprovođenju njegovih ideja u Senatu. A ja g. dr. **Ploja** znam gotovo 5 godina i 2 meseca kako zajednički saradujemo, i mogu da posvedočim da ni jednoga dana ni u Senatu ni u Klubu g. dr. **Ploj** nije činio nikakve predloge, i čudi me sada, da ga njegova mladost pobuduje da može da vrši svoju dužnost.

Prema ovome kako se danas donose uredbe i zakoni na vrlo lak način, češće puta dolazi do toga da pravnici kao najbolji poznavaoци prava, koji imaju doktorske diplome, tumače slovo zakona po duhu i ja pitam Gospodina Predsednika: Je li g. **Ploj** kao posednik jedne pravničke diplome punovažan, može li politički i moralno da daje takve izjave i takva tumačenja, kad raspolaže svega sa tri glasa, jer kad je istupio iz stranke i kada više ne uživa poverenje toga Kluba, on raspolaže svega sa tri glasa, koja je dobio van naše političke organizacije.

Ja mislim da jedan Potpredsednik Senata treba da raspolaže i sa poverenjem Senata. Gospodine Predsedniče, ja sam kao dugogodišnji parlamentarac svestan da nema nikakve smetnje da Senat ponovo bira g. **Ploja** za potpredsednika. Pošto on ne uživa poverenje, ja smatram da treba da podnese ostavku, jer to i parlamentarizam i parlamentarna praksa zahtevaju. Radi toga Vas pitam i molim da mi kažete: Možete li Vi i dalje sedeti sa **Plojem** kao Predsednik Senata, kada on raspolaže sa svega tri glasa?

Predsednik dr. Želimir Mažuranić: Gospodo senatori, pre no što se upustim u meritum ovog upita, koji je sada stavio na mene senator g. **Dragović**, dozvolite mi da se osvrnem, jer je to moja dužnost, na formu samoga upita. Po mom osvedočenju i tumačenju forma toga upita nije u skladu sa Poslovnikom. U Poslovniku u paragrafu 49 kaže se izričito ovako: „Senatori čine kratka pitanja na Predsedništvo, ako su ih ranije predali pismeno Predsedništvu.” Gospodo senatori, vi znate da oni koji žele da od Predsedništva dobiju odgovor na svoja pitanja, imaju da prije sednice upute Predsedništvu pismeno pitanja koja kane na njega staviti. G. senator je u najbolju ruku stavio samo okvir toga pitanja, dok ništa nije konkretizirao. Ja to konstatujem ovde da se ne bi činio presedan iz toga. Predsednik bi mogao odrediti i uputiti gospodina senatora da ponovo stavi svoje pitanje pismenim putem. Ali radi skraćivanja vremena, ja iznimno ovoga puta na ovaj upit odgovaram. Kako ste iz izlaganja g. senatora **Dragovića** mogli videti, on je stavio na mene upit, koji sadrži i neke čisto lične momente, koji se tiču jednog člana

Pretsedništva. Ali u tom upitu ima elemenata koji interesiraju čitav prezidium ovog visokog Doma i sve nas. Iz izlaganja g. senatora Dragovića videli smo da g. Dragović smatra da su članovi senatskog predsedništva došli u to predsedništvo na temelju nekih kandidatskih lista kao pripadnici nekih političkih grupacija u Senatu ili van Senata. (Jovan Banjanin: Zar nisu došli kao kandidati grupacija?) Ja mislim da je to sa gledišta ovog Poslovnika jedan nazor, koji se ne bi mogao prihvatiti.

Što se tiče Predsedništva ovog visokog Doma, pri izboru Predsedništva, ne postoji sa gledišta Poslovnika nikakav stadij kandidacije. Gospodo, analogija je dobra, kada se dobro i ispravno primenjuje, no može dovesti i do krivih zaključaka, ako polazi sa krivih pretpostavaka. Ima više vrsti izbora gde se radi o podavanju javnog mandata, gde taj izbor prolazi ponajprije kroz stadij kandidacije, ima šta više takvih izbora i kod nas i vani, gde se traži da taj kandidat bude pripadnik jedne partije i da bude stavljen na jednu kandidatsku listu. Sve to ali nema analogije sa slučajem izbora časništva ovog visokog Doma. Tu svaki senator bez ikakve kandidacije može biti izabran sa svima glasovima... (Jovan Banjanin: Koja je grupa Vas kandidovala, Gospodine Predsedniče?)... Ja sam izabran većinom glasova sa tajnim glasanjem. Prema tome ako se još uzme i taj fakat da je glasanje u ovom Senatu tajno, i to posvema slobodno i tajno, tako da nema nikakve mogućnosti kontrole, ni sa gledišta partiske discipline, onda izlazi za mene jedna činjenica suprotna nazoru g. Dragovića, t. j. da su časnici Senata predstavnici čitavog Senata, a ne pripadnici jedne izvesne grupe. Ja mislim da ovaj moj nazor odgovara Poslovniku, a mislim da taj nazor i sa parlamentarnog gledišta, na koje se poziva g. Dragović, i te kako vodi računa o momentu na koji upozorava g. Dragović, a to je autoritet i vršenje dužnosti Predsedništva Senata. Mi nismo partiski funkcioneri i pripadnici neke grupe, nego smo kao članovi prezidijuma izabrani većinom glasova i tajnim glasanjem na ovo mesto. Ja molim da se ovaj moj odgovor uzme na znanje. (Jovan Banjanin: Šta bi Vi radili kad bi Vam klub većine otkazao poverenje? Vrlo lojalna teorija prema dr. Karamehmedoviću, koji je bio Vaš kandidat!) Izvolite, g. Dragoviću.

Milutin Dragović: Ja nisam zadovoljan sa odgovorom g. Predsednika, jer vidim da on tako govori, iako tako ne oseća. Ali ja ću da ostavim da rasvetlim tu stvar u budžetskoj debati.

Jovan Banjanin: Ja molim reč radi povrede Poslovnika.

Predsednik dr. Želimir Mažuranić: Ima reč senator g. Banjanin radi povrede Poslovnika.

Jovan Banjanin: Gospodo senatori, kada je g. Predsednik već pokazao težnju da se prave predsedani u ovom Domu, onda ću ja biti slobodan da iznesem jedan rdav predsedan koji se dogodio na jučerašnjoj sednici baš g. Predsedniku. Neću da potrzem ovo pitanje koje je potrgao kolega Dragović, o tom čuvanju tajne glasanja, ma da je meni g. Ploj neposredno jeste glasanja kazao tačno koja su to tri člana više glasala za njega, ali ja ću se zadržati samo na onom predsednu koji je juče učinio g. Predsednik. Ja sam se nadao da će taj incident biti izbrisan iz stenografskih beležaka, da ne bi baš bio predsedan. G. Predsednik bio je dobar da nam juče kaže, iznoseći pred

Senat ona dva zakonska predloga, da je Kraljevska vlada predložila da se za proučavanje saopštenih zakonskih predloga izaberu dva odbora, i onda je na kraju dodao: Da li Senat prima ovaj predlog? Na ovo pitanje ja sam učinio napomenu, da Kraljevska vlada nema u pitanju odbora ništa da predlaže. G. Predsednik zadržao je ovu formu i ona je ušla i u stenografske beleške, i ja protiv toga odlučno protestujem. Izbor odbora nije stvar Kraljevske vlade, nego je to autonomna stvar Senata i vrši se po propisu Zakona o poslovnom redu u Senatu. Čim koji zakonski predlog dođe pred Senat, Predsednik stavlja na dnevni red izbor odbora koji će zakonski predlog proučiti i podneti plenumu Senata svoj izveštaj. Ja se dakle ograđujem protiv ovog prava, da izbor odbora zavisi od predloga Kraljevske vlade, i mislim da je g. Predsednik učinio samo jednu omašku kada je to rekao, a želim da se nikada više ne pojavi nešto slično pred ovim Domom.

Predsednik dr. Želimir Mažuranić: Gospodo senatori, na ove primedbe o mojem postupku na jučerašnjoj sednici, koje se tiču navodne pogreške, moj je odgovor veoma kratak. To nije pitanje prava, nego je pitanje fakta. Tu ne treba ništa drugo nego uzeti paragraf 53 našeg Poslovnika i pročitati sledeći stavak, pa će se onda videti, da li se tu radi o kakvoj povredi Poslovnika. U paragrafu 53 veli naš Poslovník sledeće (čita): „Čim dobije zakonski predlog Vladin, Predsedništvo je dužno o tome izvestiti Senat, koji predlog upućuje onom stalnom odboru, u čiju struku spada. Na predlog Vlade ili 5 senatora, Senat može odlučiti da se radi proučavanja jednog zakonskog predloga izabere jedan naročiti odbor.“ Dakle, gospodo senatori, izričito je u Poslovníku predviđeno, kada dođe koji zakonski predlog pred Senat, imamo dva puta, ili da uputimo zakonski predlog stalnom odboru ili da se ad hoc izabere jedan naročiti odbor. Ovaj naročiti odbor bira se ili na predlog Vlade ili na predlog pet senatora. Ovaj put je Vlada učinila o tom svoj predlog. Ne može se reći da je Senat ovisan o tom predlogu. To je samo jedan predlog, koji mi možemo isto tako odbaciti kao i prihvatiti. Mi smo taj predlog prihvatili i stoga je ovaj moj postupak bio potpuno u skladu sa propisom Poslovnika. Ja mislim da se ovde radi o jednoj zabuni, koja zaista začuduje. Ja molim gospodina senatora, da se izjasni, da li prima moj odgovor.

Jovan Banjanin: Ne primam, Gospodine Predsedniče, jer Vi ste kazali, da se na predlog Vlade bira odbor od 11 članova i 11 zamenika. Vlada nema da određuje broj članova i njihovih zamenika u odboru. Zato ne mogu da primim Vaš odgovor, Gospodine Predsedniče.

Predsednik dr. Želimir Mažuranić: Prima li Senat moj odgovor? (Prima).

Sada prelazimo na dnevni red. Na dnevnom je redu izbor odbora za proučavanje predloga Trgovačkog zakona od 11 članova i 11 zamenika. Tu je predložena samo jedna lista, koju su potpisali g. g. senatori Vilović i drugovi. Pošto je predložena samo jedna lista, izbor se vrši aklamacijom. Dozvolite da vam pročitam ovu listu, na kojoj su predloženi za članove odbora: g. g. Miloš Cukavac, Ljudevit Gaj, Asim Alibegović, dr. Oton Frangeš, Mihailo Durić, Dušan Đerić, dr. Ljubomir Tomašić, Krsta Radovanović, Milan Marjanović, dr. Josip Nemeć i Jovan Altiparmarković; a za zamenike g. g.: dr. Đura Kotur,

dr. Hamdija Karamehmedović, Fran Kukuljević-Sakcinski, Serafim Krstić, dr. Gustav Gregorin, Marko Radulović, Petar Petković, Pavle Vujić, Toma Jalžabetić, dr. Vaso Glušac i prota Matija Popović.

Prima li Senat ovu listu? (Prima). Objavljujem da je Senat aklamacijom primio ovu listu.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda, izbor odbora za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim konvencijama i sporazumima od 11 članova i 11 zamenika.

Isto tako i za ovaj odbor prispela je samo jedna kandidatska lista predložena od strane g. g. dr. Vilovića i drugova, po kojoj se predlažu za članove g. g.: Ivan Hribar, Dragoslav Đorđević, dr. Benjamin Šuperina, Serafim Krstić, dr. Halidbeg Hrasnića, Đuro Vukotić, Jovo Banjanin, Ivan Pucelj, Daka Popović, dr. Uroš Krulj, dr. Drago Marušić; a za zamenike: g. g. Salem Muftić, Ljudevit Gaj, dr. Gustav Gregorin, Fran Kukuljević-Sakcinski, Stevan Mihalđžić, dr. Ante Pavlič, Ivo Vranić, dr. Petar Zec, dr. Savo Ljubibratić, dr. Ivo Majstrovic i dr. Isak Alkalaj.

Prima li Senat ovu listu? (Prima). Objavljujem da je i ova lista aklamacijom primljena.

Molim izabrane članove Odbora da se odmah posle sednice konstituišu; i počnu sa svojim radom.

Time je dnevni red današnje sednice iscrpljen.

Za narednu sednicu predlažem ovaj dnevni red:

1) Pretres izveštaja Odbora o predlogu Zakona o svetskoj poštanskoj konvenciji, zaključenom i potpisanoj u Kairu 20 marta 1934 godine;

2) Pretres izveštaja Odbora o predlogu Zakona o konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Velike Britanije o uredenju međusobne pomoći u vodenju postupka u građanskim i trgovačkim stvarima, potpisanoj u Londonu 27 februara 1936 godine;

3) Pretres izveštaja Odbora o predlogu Zakona o sporazumu između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Belgije o međusobnoj sudskoj pomoći u građanskim i trgovačkim stvarima, zaključenom u Brislu 20 februara 1936 godine.

Prima li Senat predloženi dnevni red? (Prima). Objavljujem da je Senat primio predloženi dnevni red.

Sa vašim pristankom, gospodo senatori, današnju sednicu zaključujem, a narednu zakazujem za sutra, 10 marta ove godine, u 17 časova.

Sednica je zaključena u 10.30 časova.